

Jakelussa mainituille

Tämä ohje korvaa 8.4.2010 annetun ohjeen (Dnro 1679/05.00.02/2010)

Osaproteesia tarvitsevan potilaan hoito (erikoishammasteknikon ammatinharjoittaminen)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira muistuttaa, että voimassa olevan lainsäädännön mukaan erikoishammasteknikolla ei ole oikeutta valmistaa itsenäisesti osaproteeeseja potilaalle, jolla on jäljellä omia hampaita. Säännösten mukaan osaproteesin valmistamisen tulee olla hammaslääkärin vastuulla siten, että potilas on hammaslääkärin hoidossa ja hammasteknikko tekee hammaslääkärin työtilauksen perusteella proteesityön teknisen osuuden.

Valvira kehottaa terveyskeskuksia tarkistamaan, että käytössä oleva ohjeistus osaproteesia tarvitsevien potilaiden hoitamiseksi on voimassa olevien säännösten mukainen. Mikäli potilaan on todettu olevan esimerkiksi proteettisen hoidon tarpeessa hammaslääketieteellisin perustein, häntä ei tule ohjata yksityissektorille hoitoon omalla kustannuksellaan.

Valvira muistuttaa erikoishammasteknikoita siitä, että toimiessaan itsenäisesti, esimerkiksi valmistaessaan kokoproteeeseja potilailleen, erikoishammasteknikon on laadittava ja säilytettävä hoitamiaan potilaita koskevat potilasasiakirjat niitä koskevien säännösten edellyttämällä tavalla.

Perustelut

Valvirassa on ollut käsiteltävänä valvonta-asioita, joiden yhteydessä on ilmennyt, että erikoishammasteknikko on vastoin säännöksiä valmistanut potilaalle osaproteesin itsenäisesti, ilman että hammaslääkäri on vastannut hoidosta. Valvira toteaa, että sellainen menettely, jossa erikoishammasteknikko suunnittelee ja valmistaa itsenäisesti osaproteesin potilaalle ja lähettää valmiin osaproteesihoidon hammaslääkärin hyväksyttäväksi ja kontrolloitavaksi, ei ole asianmukainen.

Saatujen selvitysten mukaan joissakin terveyskeskuksissa on noudatettu säännösten vastaista esimiehen antamaa ohjetta, jonka perusteella hammaslääkäri on ohjannut osaproteesia tarvitsevan potilaan omalla kustannuksellaan erikoishammasteknikon hoitoon ottamatta itse vastuuta hoidosta.

Selvityksiä hankittaessa on lisäksi käynyt ilmi, että erikoishammasteknikon potilasasiakirjamerkinnät ovat olleet merkittävilta osin puutteellisia, eikä valvontaviranomaisen pyytämiä selvityksiä ole aina annettu pyydettyssä määräajassa.

Keskeiset säännökset ja ohjeet

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 26 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä asukkailleen suun terveydenhuollon palvelut.

Dnro 5130/06.00.00.05/2013

18.6.2013

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimien yhtenäisten kiireettömän hoidon perusteiden (STM 2010:31) mukaan potilaan hoidon tarve tulee arvioida yksilöllisesti ja hoidon tarpeen arvioinnin tulee perustua lääketieteellisesti/hammaslääketieteellisesti hyväksyttäviin kriteereihin.

Valvira toteaa, että menettely, jossa hammaslääketieteellisin perustein hoitoa tarvitsevat potilaat suljetaan kunnan järjestämisvastuun ulkopuolelle ja ohjataan hoitoon yksityissektorille omalla kustannuksellaan, on lainvastainen. Ne tutkimukset ja hoidot, joita ei voida toteuttaa omassa terveyskeskuksessa tai sairaanhoitopiirissä, tulee järjestää jollakin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 2-5 kohdassa edellytetyllä tavalla, esimerkiksi ostamalla palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua varmistamalla, että tässä laissa tarkoitetulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammattillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet.

Laillistettu, luvan saanut tai nimikesuojattu ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Erikoishammasteknikko on laissa tarkoitettu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Terveydenhuollon ammattihenkilön yleisiin eettisiin velvollisuuksiin kuuluu muun muassa se, että hänen on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Lisäksi hänellä on velvollisuus perehtyä ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin sekä ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään. Terveydenhuollon ammattihenkilö on velvollinen salassapitosäännösten estämättä antamaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston pyytämät lakisäätteisten tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset ilmoitukset, selitykset ja selvitykset.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 17 §:ssä todetaan, että laillistettu hammasteknikko saa suorittaa hammaslääkärin antamia hammasteknisiä töitä sekä irrotettavien hammasproteesien teknisiä korjauksia. Erikoishammasteknikolla tarkoitetaan henkilöä, joka on toiminut viisi vuotta laillistettuna hammasteknikkona ja suorittanut asianomaisen erityispätevyuden edellyttämän koulutuksen. Erikoishammasteknikko saa itsenäisesti valmistaa ja sovittaa irrallisia kokoproteeja niiden käyttäjille.

Erikoishammasteknikko ei saa kuitenkaan itsenäisesti valmistaa ja sovittaa proteeseja;

1. henkilölle, jolla leikkauksen tai tapaturman seurauksena on suun rakennetta olennaisesti muuttava vamma;
2. henkilölle, jolla on suun alueella jokin sairaus tai kehityshäiriö;

Dnro 5130/06.00.00.05/2013

18.6.2013

3. hampaiden juurien tai tekojuurien päälle

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja hoitoon liittyvän muun materiaalin säilyttämisestä (298/2009) määritellään potilasasiakirjamerkintöjä koskevat periaatteet ja vaatimukset. Terveystieteiden ammattihenkilön on merkittävää potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset sekä laajuudeltaan riittävät tiedot. Merkintöjen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä ja niitä tehtäessä saa käyttää vain yleisesti hyväksytyjä ja tunnettuja käsitteitä ja lyhenteitä.

Potilasasiakirjoissa tulee asetuksen mukaan olla ainakin seuraavat perustiedot:

- potilaan nimi, syntymäaika, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot
- terveydenhuollon toimintayksikön tai ammattihenkilön nimi
- merkinnän tekijän nimi, asema ja merkinnän ajankohta
- saapuneiden tietojen ajankohta ja lähde

Potilaskertomukseen on tehtävä merkinnät jokaisesta potilaan palvelupahtumasta. Tiedoista tulee tarpeellisessa laajuudessa käydä ilmi

- tulosy, esitiedot, nykytila, havainnot, tutkimustulokset, ongelmat
- taudinmääritys tai terveysriski, johtopäätökset
- hoidon suunnittelu, toteutus ja seuranta

Potilasasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä on käytävä ilmi, miten hoito on toteutettu, onko hoidon aikana ilmennyt jotain erityistä, ja millaisia hoitoa koskevia ratkaisuja sen kuluessa on tehty. Hoitovastuussa olevan ammattihenkilön on tehtävä potilaskertomukseen merkinnät potilaan taudinmäärityksen tai hoidon kannalta merkittävistä puhelinneuvotteluista sekä muusta vastaavasta konsultaatiosta.

Potilasasiakirjojen ja hoitoon liittyvän muun materiaalin säilyttämisestä vastaa se terveydenhuollon toimintayksikkö tai itsenäisesti ammattiaan harjoittava terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka toiminnassa ne ovat syntyneet.

Johtaja *Tarja Holi*
Tarja Holi

Ylihammaslääkäri *Hanna-Leena Tefke*
Hanna-Leena Tefke

Lisätietoja Ylihammaslääkäri Hanna-Leena Tefke, puhelin 0295-209435

Jakelu Valviran kotisivut
Valviran ja aluehallintovirastojen extranet
Valviran ohjausosasto